

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

ÜÇÜNCÜ DAİRE

FATMA TUNÇ/TÜRKİYE
(Başvuru no. 16608/02)

KARAR

STRAZBURG

20 Ekim 2005

Söz konusu karar AİHS'nin 44§2. maddesi uyarınca kesinlik kazanacaktır. Ancak ,şekle ilişkin değişiklik yapılabilir.

Fatma Tunç/Türkiye davasında,

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (Üçüncü Daire),
 Sn. B.M. ZUPANČIČ, *Başkan*,
 Sn. J. HEDIGAN,
 Sn. L. CAFLISCH,
 Sn. R. TÜRMEŖ,
 Sn. C. BİRSAN,
 Sn. M. TSATSA-NIKOLOVSKA,
 Sn. R. JAEGER, *yargıçlar*,
 Ve *Bölüm Sekreteri* Sn. V. BERGER'in katılımı ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
 Heyeti olarak toplanmış,
 29 Eylül 2005 tarihindeki gizli görüşme sonucunda,
 Yukarıda anılan tarihte benimsenmiş olan aşağıdaki karara varmıştır:

USULİ İŞLEMLER

1.Davanın nedeni, Türk vatandaşı Fatma Tunç'un, 29 Mart 2002 tarihinde, İnsan Hakları ve Temel Özgürlükleri Korumaya Dair Sözleşme'nin ("Sözleşme") 34. maddesi uyarınca, Türkiye aleyhine Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne yaptığı başvurudur (başvuru no. 16608/02).

2. Başvurayı, görevini İstanbul'da ifa etmekte olan avukat F. Karakaş temsil etmiştir. Türk Hükümeti ("Hükümet"), AİHM huzurundaki davalar için bir Ajan tayin etmemiştir.

3. 2 Eylül 2004 tarihinde AİHM (Üçüncü Daire), başvurunun kısmen kabuledilemez olduğuna ve polis tarafından gözaltında tutulma süresinin uzunluğu, gözaltına alınmasının kanuna uygunluğuna itiraz edebileceği etkin bir iç hukuk yolu kullanma hakkı ve gözaltı süresinin haddinden fazla uzaması karşılığı tazminat alma hakkına ilişkin başvuranın şikayetlerini Hükümet'e bildirmeye karar vermiştir. AİHS'nin 29 § 3. maddesinin hükümleri uyarınca başvurunun esasları ve kabuledilebilirliğini birlikte incelemeye karar vermiştir.

4. 1 Kasım 2004 tarihinde AİHM, Dairelerinde değişiklik yapmıştır (İç Tüzüğün 25 § 1. maddesi). Söz konusu dava ile ilgili olarak yeni oluşturulan Üçüncü Daire görevlendirilmiştir (İç Tüzüğün 52 § 1. maddesi).

5. Başvuran ve Hükümet, esaslara ilişkin görüşlerini sunmuştur (İç Tüzüğün 59 § 1. maddesi).

OLAYLAR

I. DAVA OLAYLARI

6. Başvuran 1980 doğumludur ve Gebze Cezaevi'nde tutuklu bulunmaktadır.

7. 10 Ekim 2001 tarihinde PKK mensubu olduğundan şüphe edildiği için İstanbul'da sivil polis memurları tarafından gözaltına alındığı sırada İçerenköy'deki bir otobüs durağında bulunmaktadır. İstanbul Emniyet Müdürlüğü'nün Terörle Mücadele Şubesi'ne götürülmüştür. Aynı gün polis memurları, başvuranın PKK ile ilgili eylemlere dahil olması nedeniyle

yakalandığını belirten bir yakalama tutanağı hazırlamıştır. Başvuran, sözkonusu tutanağı imzalamıştır.

8. Başvuranın avukatı, yakalanmasına İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi soruşturma Hakimi huzurunda itiraz etmiş ve başvuranın gözaltında tutulmasına son verilmesini ve serbest bırakılmasını istemiştir. İsteği reddedilmiştir.

9. 11 Ekim 2001 tarihinde İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Savcısı, gözaltı süresini 14 Ekim 2001 tarihine kadar uzatmıştır.

10. 14 Ekim 2001 tarihinde başvuran, Cumhuriyet Savcısı'nın müsaade etmesi üzerine avukatı ile kısa süreliğine görüşebilmiştir.

11. 15 Ekim 2001 tarihinde Terörle Mücadele Şubesi'nde görevli polis memurları, başvuranın gözaltı süresinin üç gün daha uzatılmasını talep etmiştir. İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi'nin tek hakimi, talebi kabul etmiş ve CMUK'un 128. maddesi uyarınca gözaltı süresini 17 Ekim 2001 tarihine kadar uzatmıştır. Başvuranın avukatı, İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi'nin üç hakiminden oluşan bir heyet huzurunda sözkonusu karara itiraz etmiş ve başvuranın, bir hakim huzuruna çıkarılmasını istemiştir. İsteği reddedilmiştir.

12. 16 Ekim 2001 tarihinde başvuran, Cumhuriyet Savcısı ve daha sonra, İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi soruşturma Hakimi huzuruna çıkarılmıştır. Akabinde Hakim, başvuranın tutuklu yargılanmasını öngörmüştür.

13. 23 Kasım 2001 tarihinde Cumhuriyet Savcısı İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi'ne, başvuranı Türk Ceza Kanunu'nun 168 § 2. ve Terörle Mücadele Kanunu'nun 5. maddesi uyarınca yasadışı silahlı bir örgüte mensup olmakla suçlayan bir iddianame sunmuştur.

14. İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi, başvuranı, sözkonusu suçu işlemekten suçlu bulmuş ve iki yıl altı ay hapse mahkum etmiştir. Karar daha sonra, 11 Kasım 2004 tarihinde Yargıtay tarafından onanmıştır.

II. İLGİLİ İÇ HUKUK VE UYGULAMASI

15. İlgili iç hukukun tanımı, *Öcalan/Türkiye* ([BD]), no. 46221/99, 12 Mayıs 2005) ve *Sakık ve Diğerleri/Türkiye* (26 Kasım 1997, *Hüküm ve Karar Raporları* 1997-VIII) kararlarında bulunabilir.

HUKUK

I. AİHS'NİN 5 §§ 3, 4 VE 5. MADDELERİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

16. Başvuran, AİHS'nin ilgili kısımları aşağıda kaydedilen 5 §§ 3, 4 ve 5. maddelerinin ihlal edildiği hususunda şikayette bulunmuştur:

“3. Bu maddenin 1.c fıkrasında öngörülen koşullar uyarınca yakalanan veya tutulu durumda bulunan herkes hemen bir yargıç veya adli görev yapmaya yasayla yetkili kılınmış diğer bir görevli önüne çıkarılır; kendisinin makul bir süre içinde yargılanmaya veya adli kovuşturma sırasında serbest bırakılmaya hakkı vardır. Salıverilme, ilgilinin duruşmada hazır bulunmasını sağlayacak bir teminata bağlanabilir.

4. Yakalama veya tutuklu durumda bulunma nedeniyle özgürlüğünden yoksun kılınan herkes, özgürlük kısıtlamasının yasaya uygunluğu hakkında kısa bir süre içinde karar vermesi ve yasaya aykırı görülmesi halinde kendisini serbest bırakması için bir mahkemeye başvurma hakkına sahiptir.

5. Bu madde hükümlerine aykırı olarak yapılmış bir yakalama veya tutulu kalma işleminin mağduru olan herkesin tazminat istemeye hakkı vardır.”

A. Kabul edilebilirlik

17. AİHM sözkonusu şikayetlerin, karara bağlanması için esasların incelenmesini gerektiren ciddi kanuni ve fiili meseleleri ortaya çıkardığı kanısındadır. Bu nedenle, sözkonusu şikayetlerin AİHS'nin 35 § 3. maddesi bağlamında temelden yoksun olduğu sonucuna varmıştır. Şikayetlerin kabul edilemez olduğu sonucuna varmak için başka bir gerekçe tespit edilmemiştir.

B. Esaslar

1. 5 § 3. Madde

18. Başvuran, AİHS'nin 5 § 3. maddesi uyarınca, bir Hakim veya yargılama yetkisini kullanmak için kanunca yetkilendirilmiş bir diğer görevli huzuruna çıkarılmaksızın altı gün boyunca polis tarafından gözaltında tutulmuş olduğuna ilişkin şikayette bulunmuştur.

19. Hükümet, başvuranın gözaltı süresinin, olayın geçtiği tarihte yürürlükte bulunan yerel mevzuata uygun olduğunu ileri sürmüştür.

20. AİHM daha önce bir grup davada terörist suçların soruşturulmasının, yetkili makamları özel bir takım sorunlara maruz bıraktığını kabul etmiştir (bkz. *Brogan ve Diğerleri/İngiltere*, 29 Kasım 1988 tarihli karar, A Serisi no. 145-B, sayfa 33-34, § 61; *Murray/İngiltere*, 28 Ekim 1994 tarihli karar, A Serisi no. 300-A, sayfa 27, § 58; *Demir ve Diğerleri/Türkiye*, 23 Eylül 1998 tarihli karar, *Raporlar* 1998-VI, sayfa 2653, § 41). Ancak bu, yetkili makamların terörist bir suç işlendiği hususunda her şüphe duyduklarında yerel Mahkemelerin ve AİHS denetim organlarının etkin kontrolü olmaksızın şüphelileri yakalamak ve polis gözetiminde alıkoymak için 5. madde uyarınca kayıtsız şartsız yetki (*carte blanche*) sahibi oldukları anlamına gelmez (bkz., diğer içtihatlar yanında, *Murray*, § 58).

21. AİHM, başvuranın polis gözetiminde tutulmasının altı gün sürmüş olduğunu belirtmektedir. *Brogan ve Diğerleri* davasında hakimin denetlemesi olmaksızın dört gün altı saat süren polis gözetiminde alıkonmanın, toplumu bütün olarak terörizme karşı koruma amacını taşısa dahi, AİHS'nin 5 § 3. maddesinde öngörülen süreye ilişkin kesin kısıtlamanın dışında kaldığını hatırlatmaktadır (*Brogan ve Diğerleri*, § 62).

22. Başvuranın aktivitelerinde bulunduğu için suçlandığı örgüt teröre ilişkin bir tehdit teşkil etse dahi AİHM, başvuranın adli müdahale olmaksızın altı gün boyunca gözaltında tutulmasının gerekli olduğunu kabul edemez.

23. Dolayısıyla AİHS'nin 5 § 3. maddesi ihlal edilmiştir.

2. 5 § 4. madde

24. Başvuran, yerel hukukta polis gözetiminde alıkonmasının kanuna uygunluğuna itiraz etmesi için hiçbir iç hukuk yolu olmadığını ileri sürmüştür.

25. Hükümet, CMUK'un 128. maddesinin, gözaltının kanuna uygunluğuna itiraz etmek için etkin bir iç hukuk yolu teşkil ettiğini ileri sürmüştür. Söz konusu davada, başvuranın bu husustaki itirazı başarılı olmasa bile (paragraf 11), kararın CMUK'un sağladığı iç hukuk yolunun etkin olmadığı anlamına gelmediğini ileri sürmüşlerdir. Dolayısıyla, başvuranın başvurabileceği etkin bir iç hukuk yolu olmadığına ilişkin iddiası temelden yoksundur.

26. 5 § 3. madde bağlamında varılan sonuca ilişkin AİHM (bkz. paragraf 20 ve 21), söz konusu zaman diliminin (altı gün) AİHS'nin 5 § 4. maddesi bağlamındaki "süratle" kavramına uymadığı kanısındadır (bkz. *Igdeli/Türkiye*, no. 29296/95, §§ 34 ve 35, 20 Haziran 2002, *Van Droogenbroeck/Belçika*, 24 Haziran 1982 tarihli karar, A Serisi no. 50, sayfa 29, § 53).

27. AİHM, söz konusu davaya ilişkin benzer sorunların ortaya çıktığı birçok davada Hükümet'in bu yöndeki iddialarını reddetmiş olduğunu ve 5 § 4. maddenin ihlal edilmiş olduğu sonucuna vardığını yinelemektedir (bkz. diğer içtihatlar yanında, *Öcalan*, ve, *Sakık ve Diğerleri*). AİHM, söz konusu davada yukarıda kaydedilen sonuçlardan farklı bir sonuca varmasına neden olacak özel bir durum görememektedir.

28. Sonuç olarak, AİHS'nin 5 § 4. maddesi ihlal edilmiştir.

3. 5 § 5. madde

29. Başvuran, AİHS'nin 5 § 5. maddesine dayanarak AİHS'nin 5. maddesinin iddia edilen ihlali için tazminat talep etme hakkı olmadığı hususunda şikayette bulunmuştur.

30. Hükümet, kanuna aykırı olarak gözaltına alma durumlarında, tazminat talebinin, kanuna aykırı olarak yakalanan veya gözaltına alınan kişilere ödenebilecek tazminata ilişkin 466 No.lu Kanun hükümleri uyarınca Asliye Mahkemesi'nin nihai kararını müteakiben üç ay içerisinde sunulabileceğini belirtmiştir.

31. AİHM, 466 No.lu Kanun'a dayanarak gerçekleştirilen bir tazminat fiilinin, özgürlükten kanuna uygun olmayan şekilde yoksun bırakma sonucu maruz kalınan sıkıntılar için geçerli olduğunu belirtmektedir. Başvuranın polis gözetiminde tutulmasının, yerel hukuka uygun olduğunu gözlemlemektedir. Sonuç olarak, 446 No.lu Kanun hükümleri uyarınca başvuranın tazminat isteme hakkı bulunmamaktadır (bkz. *Sakık ve Diğerleri*, § 60).

32. Bu nedenle AİHM, AİHS'nin 5 § 5. maddesinin ihlal edildiği sonucuna varmıştır.

II. AİHS'NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI

33. AİHS'nin 41. maddesi aşağıda kaydedilmiştir:

"Mahkeme işbu Sözleşme ve protokollarının ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözleşmeci Tarafın iç hukuku bu ihlali ancak kısmen telafi edebiliyorsa, Mahkeme, gerektiği takdirde, hakkaniyete uygun bir surette, zarar gören tarafın tatminine hükmeder."

A. Zarar

34. Başvuran, maruz kaldığı maddi ve manevi zarar için 9,000 Euro tazminat talep etmiştir.

35. Hükümet, talep edilen meblağın haddinden fazla olduğunu ileri sürmüştür.

36. AİHM, tespit edilen ihlal ve iddia edilen maddi zarar arasında nedensel bir bağ kuramamıştır, bu nedenle sözkonusu talebi reddetmiştir. Diğer yandan, başvuranın yalnızca ihlal bulgusu ile telafi edilemeyecek şekilde kanuna uygunluğuna itiraz etme fırsatı bulamadan altı gün süreyle gözaltında tutulmasından kaynaklanan sıkıntıya eşdeğer bir manevi zarara maruz kalmış olduğunu kabul etmektedir. İçtiihadını gözönünde bulunduran ve hakkaniyete uygun bir değerlendirme yapan AİHM, başvurana maruz kalmış olduğu manevi zarar için 2,500 Euro tazminat ödenmesine karar vermiştir.

B. Mahkeme Masrafları

37. Başvuran, yerel Mahkemeler ve AİHM huzurunda maruz kalmış olduğu yasal harcamalar için toplam 6,000 Euro tazminat talep etmiştir.

38. Hükümet, sözkonusu talebin temelden yoksun olduğunu ileri sürmüştür. Başvuranın, iddialarını kanıtlamak için herhangi bir doküman sunmadığını belirtmiştir.

39. AİHM içtiihadına göre başvuran, yalnızca gerekli olduğu için maruz bırakıldığı ve meblağın makul olduğunun kanıtlandığı durumlarda masraflarının tazmin edilmesi hakkına sahip olur (bkz. *Sawicka/Polonya*, no. 37645/97, § 54, 1 Ekim 2002). Sözkonusu davada, elde edilen bilgileri ve yukarıda kaydedilen kriterleri göz önüne alan AİHM, idari masraflar hususundaki taleplerin, gerekli olduğu için yapıldığına, meblağın makul olduğuna ve bu nedenle, başvurana sözkonusu başlık altında 1,500 Euro tazminat ödenmesinin uygun olduğuna karar vermiştir.

C. Gecikme Faizi

40. AİHM, gecikme faizi olarak Avrupa Merkez Bankası'nın uyguladığı marjinal faiz oranına üç puan eklemek suretiyle elde edilecek oranın benimsenmesinin uygun olduğu kanısındadır.

YUKARIDAKİ GEREKÇELERE DAYALI OLARAK, AİHM

1. Başvurunun kalan kısmının kabuledilebilir olduğuna,
2. AİHS'nin 5 § 3. maddesinin ihlal edilmiş olduğuna,
3. AİHS'nin 5 § 4. maddesinin ihlal edilmiş olduğuna,
4. AİHS'nin 5 § 5. maddesinin ihlal edilmiş olduğuna,
5. (a) Sorumlu Devlet'in, başvurana, AİHS'nin 44 § 2. maddesi uyarınca kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içinde, her türlü vergi dahil olmak ve ödeme gününde geçerli olan kur üzerinden Yeni Türk Lirası'na çevrilmek üzere manevi zarar için 2,500 Euro (iki bin beş yüz Euro), ve Mahkeme masrafları için 1,500 Euro (bin beş yüz Euro) ödemesine,

(b) Yukarıda sözü edilen üç aylık sürenin bitiminden ödeme gününe kadar basit faizin, Avrupa Merkez Bankası'nın gecikme süresince uyguladığı marjinal faiz oranına üç puan eklemek suretiyle oluşacak faiz oranı üzerinden yukarıdaki miktarlara uygulanmasına *karar vermiş*,

6. Başvuranın adil tazmin talebinin kalan kısmını *reddetmiştir*.

İşbu karar İngilizce olarak hazırlanmış ve AİHM İç Tüzüğü'nün 77 §§ 2. ve 3. maddeleri uyarınca 20 Ekim 2005 tarihinde yazılı olarak tebliğ edilmiştir.

Vincent BERGER
Sekreter

Boštjan M. ZUPANČIČ
Başkan